

- בעניין:
1. _____ אבו ריזה, ת"ז _____, מחוזעא,
 2. _____ אלאקרא, ת"ז _____, מחוזעא,
 3. _____ אלקאיד, ת"ז _____, מעבסאן,
 4. _____ אבו טעימה, ת"ז _____, מאלווסטה,
 5. _____ אלאקרא, ת"ז _____, מחוזעא,
 6. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר ע"ר 580163517
 7. עמותת רופאים לזכויות אדם ע"ר 580142214

ע"י ב"כ עוה"ד דניאל שנהר (מ"ר 41065) ו/או סיגי בן-ארי (מ"ר 37566) ו/או חוה מטרס-עירון (מ"ר 35174) ו/או נועה דיאמונד (מ"ר 54665) ו/או בנימין אחסתרובה (מ"ר 58088) ו/או בילאל סביחאת (מ"ר 49838) ו/או טל שטיינר (מ"ר 62448) ו/או ענת גונן (מ"ר 28359) ו/או עביר גיובראן-דכוור (מ"ר 44346)

מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טל: 02-6283555, 052-3778327; פקס: 02-6276317

העותרים

- נ ג ד -

1. צבא הגנה לישראל
2. קצין משטרה צבאית ראשי
3. נציב שירות בתי הסוהר
4. המפקח הכללי - משטרת ישראל

באמצעות פרקליטות המדינה
צלחה א-דין 29, ירושלים 91010

המשיבים

עתירה לצווי Habeas Corpus

מוגשת בזאת עתירה למתן צווי הביאס קורפוס, המופנית אל המשיבים והמורה להם לבוא וליתן טעם, כדלקמן:

- א. למשיב 1 - מדוע לא יודיע למשפחות העותרים 1-5 (להלן: **העותרים**) מה עלה בגורלם של העותרים, שנעלמו במהלך הלחימה ברצועת עזה בימים 25 ו-26 ליולי, וייתכן שנעצרו בידי כוחות הביטחון של ישראל, כאשר מקום הימצאם, נכון לעכשיו, אינו ידוע; אם הם אכן מוחזקים על-ידו או על-ידי מי מטעמו – היכן הם מוחזקים ומכוח איזה דין; ואם שוחררו או הועברו לגורם אחר – מתי, היכן, לידי מי, ומה ידוע לו על מקום הימצאם היום. ככל שהעותרים מוחזקים בידי רשות ישראלית שלא כדין, יתבקש בית-המשפט להורות על שחרורם.
- ב. למשיב 2 – מדוע לא יחזיק בידי מידע עדכני בדבר מעצרו ומקום מעצרו של כל עצור, תושב רצועת עזה שנעצר במהלך הלחימה המתנהלת שם, המוחזקים על ידי איזו מרשויות המדינה.

ג. למשיבים 3 ו-4, באם העותרים מוחזקים בידי מי מהם - מדוע לא ירשמו כדין, ובזמן אמת, את מקום מעצרו של עצור.

בקשה לקביעת דיון דחוף

בית המשפט הנכבד מתבקש לקבוע דיון דחוף בעתירה.

עניינה של עתירה זו בזכותם היסודית ביותר של עצור, שנעצר על ידי חיילים או כוחות ביטחון אחרים של ישראל, שדבר מעצרו ומקומו ייודעו. בזכות זו תלוי מימושן של זכויות אחרות של העצור – לייצוג משפטי, להתערבות בעניין תנאי מעצרו וכד'. הזכות היא גם זכותה של משפחת העצור, לדעת מה עלה בגורל יקירה והיכן הוא מוחזק.

הדין מורה, כי הודעה על מקום מעצרו של עצור תימסר לאדם הקרוב לו **ללא שיהוי**. למשפחות העותרים לא נמסר דבר אודות יקריהם מאז נעלמו.

הזמן החולף מגביר את חוסר הוודאות בו חיות המשפחות, את דאגתן ואת חרדתן. הזמן החולף גם מסכל – מרגע לרגע – את מימוש זכויותיהם היסודיות ביותר של עצורים, המצויים במשמורת, והם נטולי כוח להגן על ענייניהם בעצמם.

בהתאם לדיווחים בכלי התקשורת מהימים האחרונים, וממידע המגיע מפעילי זכויות אדם ברצועת עזה, נעצרו מאות פלסטינים ע"י כוחות הצבא הישראלי במסגרת מבצע "צוק איתן". המוקד להגנת הפרט מנסה מזה מספר ימים לקבל מידע אודות העצורים במהלך הלחימה, אך המשיבים ממאנים למסור כל מידע בעניינם.

אם עודם בידי רשויות המדינה, זכאיות המשפחות על פי דין לדעת **מייד** אודות מקום הימצאם ולמנות עורך דין שייצגם בהליכי המעצר. אם יצאו מידי המדינה, חובה על המדינה לספק **בדחיפות** כל מידע שיסייע באיתורם, ובהגנה עליהם במידת הצורך.

מאחר שברצועת עזה שוררת אנדרלמוסיה רבתי, כאשר משפחות רבות אינן יודעות אם יקריהן כלואים, פליטים או קבורים תחת ההריסות, מידע מהימן אודות זהות העצורים המוחזקים בידי מדינת ישראל יפיג במעט את החרדה ואי הוודאות בהן שרויות המשפחות, מעבר לעובדה שעם היוודע דבר מעצרו ומקום החזקתם ניתן יהיה למנות עורכי דין שייצגו אותם בהליכי המעצר. מכאן הדחיפות הנדרשת בקבלת המידע.

במספר עתירות הביאס קורפוס שהוגשו על-ידי העותר 6 לבית-משפט נכבד זה, בעניין תושבי השטחים שנעצרו על-ידי חיילים או כוחות ביטחון אחרים של ישראל, בית-המשפט קבע תקופה **מקסימלית** של **24 שעות** שבגדרה על המשיב היה להשיב לעתירה. כך, למשל, בבג"ץ 2878/13 **נאסר ואח' נגד מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית**.

ואלו הם נימוקי העתירה

עניינם של העותרים

1. העותר 1 הוא בן 27, תושב הכפר חיזועא הסמוך לחיאן יונס.
2. בבוקרו של יום 27.7.14 פנתה אשת העותר אל העותר 6 (להלן: **המוקד** או **המוקד להגנת הפרט**) בבקשה לסייע לה באיתורו, וזאת לאחר שביום 23.7.14, במהלך היום, נמסר לה מפי קרובי משפחה (שנעצרו יחד עימו ושחררו מאז) כי נלקח על-ידי חיילי המשיב 1 מכפרו. מייד לאחר פניית המשפחה, פנה המוקד למרכז השליטה שאצל המשיב 2. נכון למועד הגשת העתירה, טרם התקבל מענה.
3. ביום 27.7.14 פנו לעותרת 7 (להלן: **רל"א**) משפחותיהם של העותרים 2-5. לדברי בני המשפחה, העותר 2, מחיזועא, נעלם וכנראה נעצר ביום 25.7.14; העותר 3, מעבסאן, נעלם וכנראה נעצר ביום 26.7.14; העותר 4, מאל-ווסטה, נעלם וכנראה נעצר ביום 26.7.14; העותרת 5, אישה כבת 80 מחיזועא, נעלמה ביום 25.7.14. לגבי העותרים 2-5 פנתה רל"א ביום 27.7.14 הן למרכז השליטה שאצל המשיב 2, הן למשליט הכליאה שאצל המשיב 3. מהמשיב 3 התקבלו תשובות לפיהן העותרים 2-5 לא אותרו. מהמשיב 2 טרם התקבל מענה.
4. המוקד הוא ארגון זכויות אדם, המסייע לפלסטינים תושבי הגדה המערבית, שזכויותיהם קופחו בידי המשיב. בין שאר פעולותיו, הוא מסייע באיתור מקום החזקתם על עצורים שנעצרו על ידי כוחות הביטחון של ישראל.
5. רל"א הינה עמותה רשומה המאגדת רופאים ואנשי רפואה להגנה על זכויות אדם, שמטרתה לפעול להגנה וקידום זכויות האדם הנוגעות לבריאות בתחומי השליטה של מדינת ישראל. העמותה מהווה כתובת לעצירים ואסירים הפונים אליה לסייע להם במימוש זכויותיהם ולשיפור תנאי כליאתם והטיפול הרפואי בהם.

הטיעון המשפטי

הודעה על מקום מעצר – חובתם של המשיבים 1 ו-2

6. אין צורך להכביר מלים בדבר הזכות למסירת הודעה בדבר מעצרו של אדם ומקום החזקתו. זכות זו, זכות יסוד היא – הן של העצור והן של בני משפחתו. זכות זו מהווה חלק מזכות היסוד לכבוד האדם. מערכת שלטונית שאינה מקפידה על קיומה, אלא מעלימה ומחביאה אנשים שבמשמורתה מבני משפחותיהם במשך פרקי זמן ניכרים, נוהגת באכזריות הפוגעת קשות בצלם האנוש של העצור ובני משפחתו.
7. סעיף 53(א) לצו בדבר הוראות בטחון [נוסח משולב] (אזור יהודה והשומרון) (מס' 1651), התשי"ע–2009, קובע כי:

"נעצר אדם, תימסר ללא שיהוי ידיעה על מעצרו ומקום הימצאו לאדם הקרוב אליו, זולת אם ביקש העצור שלא להודיע כאמור" (כל ההדגשות בעתירה שלי – ד.ש.ד).

8. גם בפסיקת בית משפט נכבד זה הוכרה הזכות למסירת הודעה כאמור כזכות יסוד. כדברי המשנה לנשיא מ' אלון בבג"ץ 670/89 עודה ואח' נגד מפקד כוחות צה"ל באיו"ש, פ"ד מג(4), 515, 517:

"חובת הודעה זו הינה פועל יוצא מזכות יסוד הנתונה לאדם שנעצר כדת וכדין על-ידי השלטונות המוסמכים, שאלה יביאו את דבר מעצרו לידיעת קרוביו, למען יידעו מה עלה בגורלו של קרובם העצור וכיצד ניתן להושיט לו העזרה הדרושה לו כדי להגן על חירותו. זכות זו זכות טבעית היא, ונגזרת היא מכבוד האדם ומעקרונות הצדק הכלליים, ונתונה היא הן לעצור עצמו והן לקרוביו".

9. בשנת 1995, לאחר שמשל"ט הכליאה לא עמד בחובותיו, הגיש המוקד להגנת הפרט עתירה לבג"ץ (בג"ץ 6757/95 חירבאוי ואח' נגד מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון (לא פורסם, להלן: פסק דין חירבאוי). במסגרת הליך זה, נתן בית המשפט העליון תוקף של פסק דין להסדר שהגיעו אליו הצדדים, שלפיו:

"א) עם מעצרו של אדם תושב האזור, תימסר ללא שיהוי הודעה על מעצרו ומקום מעצרו באמצעות הטלפון למספר טלפון אותו ימסור העצור לגורם העוצר.

הגורם העוצר ימסור הודעה טלפונית כאמור, וירשום בטופס שיוכן לצורך כך פרטי ההודעה שמסר ופרטי מקבל ההודעה.

במידה וביקש זאת העצור, תימסר הודעה טלפונית גם לעורך דין שהעצור נקב בשמו ומסר פרטיו, הגורם העוצר יודיע לעצור על זכותו זו...

ב) מרכז השליטה הצה"לי (בין שהמדובר במרכז השליטה ובין שהמדובר בגורם אחר) יקבל מכל הגורמים... מידע עדכני בדבר מעצרו ומקום מעצרו של עצור אחת ליממה, באופן שניתן יהא לאתר העצור, לפי פניה בכתב של גורמי חוץ.

ג) מרכז השליטה הצה"לי ימסור פרטים מן המידע האמור, על פי פניה בכתב של אגודות ציבוריות שעיסוקן בכך, ו/או על פי פניה בכתב של עו"ד מיופה כוח המייצג את העצור או משפחתו.

לאחר העברת הפניה בכתב יוכל הגורם הפונה לקבל את המידע באמצעות הטלפון".

10. במסגרת בג"ץ 8435/12 מחמוד אבו סל נ' המפקד הצבאי (פסק דין מ-22.8.13, להלן: פרשת אבו סל) מסרו המשיבים (שהם אותם משיבים שבעתירה דנו) כי חודדו נהלי העבודה של משל"ט הכליאה, כדי למנוע מצבים בהם עצורים "נעלמים". כך מצוטטים הנהלים החדשים הללו בסעיף 4 לתגובת המשיבים מיום 25.2.13:

ראשית, נקבע כי במידה והעצור לא נמצא בשב"ס, משטרת ישראל ומתקני ההשגחה הפיקודיים באיו"ש, אזי תיערך פניה לשבע החטיבות המרחביות בעלות

האחריות על הגזרות השונות באזור יהודה ושומרון, אשר הן האמונות על הפעלת הכוחות הצבאיים המבצעים את המעצרים באיו"ש. זאת, על מנת לברר האם נעצר העצור על ידי מי מהחטיבות המרחביות, וטרם הועבר לידי הגופים האמורים (כך במקור – ד.ש.) על החזקתם של עצורים באיו"ש.

שנית, לאחר בדיקה עם החטיבות המרחביות, ובמידה והעצור לא נמצא בהן, תיערך בדיקה אל מול גורמי המשטרה הצבאית בפיקודים של צה"ל (צפון, דרום ומרכז), כדי לברר האם העצור פונה לבית-חולים המצוי בגזרת אחד הפיקודים.

11. וכך נקבע עוד בפרשת **אבו סל**, מפיה של כבוד השופטת ארבל בסעיף 17 לפסק-דינה:

אין ספק כי יש לרדת לחקר הכשל שהוביל ל"היעלמותו" של עצור. **על המדינה, שעצרה אדם כדת וכדין, חלה חובה לייצע את קרוביו בדבר עובדת מעצרו ומקום החזקתו**, למען יידעו בני המשפחה בדבר מעצרו של קרובם ומקום הימצאו וגם יוכלו לספק לו את העזקה הדרושה לו להגנה על חירותו (פיסקה 17 לפסק הדין).

12. הנה כי כן, מחובתו של המשיב 1 למסור למשפחתו של העצור הודעה, בין טלפונית ובין בדרך אחרת, על עובדת מעצרו ומקום החזקתו. מחובתו של המשיב 2 להחזיק מידע עדכני בדבר מעצרו ומקום מעצרו של כל עצור ועצור. כגיבוי לחובה זו, נקבע מנגנון שיאפשר למשפחות לפנות לארגונים כדוגמת המוקד או רל"א, ולעורכי-דין, על-מנת לקבל מידע עדכני אודות מקום המעצר של יקיריהן, וזאת באמצעות המשל"ט.

13. נושא איתור העצורים ותפקוד המשל"ט נדון גם בהחלטתו של כב' הרשם בעז אוקון בבג"ץ 9332/02 **ג'ראר נ' מפקד כוחות צה"ל**. בהחלטתו כותב כב' הרשם:

"מסירת המידע מהווה אמצעי בקרה ופיקוח, אך יש לה חשיבות אנושית מבחינת העצור המאבד באחת את השליטה בחייו. **יש לדיווח משמעות שלא ניתן להפריז בחשיבותה מבחינת בני המשפחה, אשר קרוב להם נעלם "בלא הסבר". ההגנה על הפומביות מהווה ערובה למניעת שימוש לרעה ביכולת לעצור, ומונעת שימוש בלתי מרוסן ביכולת זו**. אכן, כוחה של המדינה, ויהיו כוונותיה טובות ככל שיהיו, הוא גדול. בלא דיווח עלול כוח זה לצאת מכלל שליטה, גם אם הוא מוסבר בשיקולים ביטחוניים. ויתור או הגמשה טומנים בחובם סיכונים ברורים. הנסיון מלמד ששימוש יתר בכוח, שלא שורש בעיתו, יוצר מציאות חדשה. הכוח אינו כמו בומרנג, כשמשחררים אותו – הוא לא חוזר. על כן מצווה הרשות להקפדה של ממש בכל הנוגע להפעלת סמכויות המעצר. **הקפדה זו מחייבת דיווח מיידי על עצם המעצר**".

14. מכאן שני הסעדים הראשוניים המבוקשים בעתירה שעניינם מחויבותם של המשיבים במסירת הודעה על מעצרו ומקום מעצרו של אדם ומחויבותו של המשיב 2, באמצעות משל"ט הכליאה,

להחזיק בידיו מידע עדכני בדבר מעצרו ומקום מעצרו של כל עצור המוחזק על ידי מי מזרועות המדינה.

רישום העותרים במקום המעצר

15. מובן מאליו כי לכל עצור ישנה זכות שמקום מעצרו יהיה ודאי וברור לכל. רישומו של עצור במקום מעצרו הוא תנאי הכרחי למימוש זכויותיו. רק כך יוכלו משפחתו ועורך דינו לברר עם האחראים על מקום המעצר מהו מעמדו, מצבו הבריאותי, תנאי מעצרו, האם ומתי ניתן להיפגש עימו וכדומה. רק כך יוכלו לפעול למען מימוש זכויותיו כעצור. אף זכותו של עצור להיות נוכח בהליכים המשפטיים המתנהלים נגדו תלויה ברישומו המסודר במקום מעצרו.

16. אי רישומו של עצור במקום המעצר פוגע קשות בזכויות הבסיסיות שלו ושל בני משפחתו. מערכת שלטונית שאינה מקפידה על רישום העצור במקום מעצרו ועל היכולת לקבל אינפורמציה שוטפת על סמך רישום זה, אינה ממלאת את חובתה ומועלת בתפקידה.

17. רישום ראוי של עצורים מוסדר בחקיקה הן באשר לעצורים המוחזקים בידי המשיב 3 והן באשר לעצורים המוחזקים בידי המשיב 4.

רישום עצורים המוחזקים בידי המשיב 3

18. בשל החשיבות העליונה שיש לרישומו של עצור במקום מעצרו, עוגנה חובת הרישום בחקיקה ראשית. סעיף 4 לפקודת בתי הסוהר (נוסח חדש) תשל"ב-1971 קובע כי :

"התקבל אדם לבית סוהר ידאג מנהל בית הסוהר שיירשמו בנוגע אליו הפרטים שנקבעו".

19. בפרק 5 להוראות שירות בתי הסוהר (סעיף 5.06) נכתב:

"בבית הסוהר יתנהל רישום מעודכן ומדוייק לגבי כל אסיר המוחזק בו..."

רישום עצורים המוחזקים בידי המשיב 4

20. ההוראות העוסקות ברישום עצורים המוחזקים בידי המשיב 4 מרחיקות לכת אף יותר מאלו החלות על העצורים המוחזקים בידי המשיב 3. בסעיף 3א(2) לפקודת המטה הארצי 12.03.01, שכותרתה "הטיפול בכלואים בבית המעצר" נקבע כי :

"לא יכלא אדם בבית המעצר, לפני שהממונה על החקירה או על המעצר מסר הודעה על המעצר לבני משפחתו, ולפני שראיין אותו קצין והודיע לו על זכותו ליצור קשר עם עורך דיין"

21. מכאן הסעד השלישי המבוקש בעתירה, שעניינו הפקת לקחים מהמקרה הנוכחי, אשר אינו המקרה הראשון בו נתקל המוקד בחוסר הקפדה על הנהלים הקבועים בחוק מצד המשיבים, והקפדה על נהלים שימנעו היעלמות עצורים, כדוגמת העותרים דנן.

ממהותה של עתירה זו שהיא אינה מגובה בתצהיר ובייפוי כוח מטעמים של העותרים. לעתירה מצורף תצהיר וייפוי כח מטעם המוקד בנוגע לקבלת המידע אודות העותרים במשרדיו ובמשרדי רל"א ובנוגע לפעולות המוקד ורל"א בעניינם.

מטעמים אלה, מתבקש בית-המשפט הנכבד להוציא בדחיפות צו הביאס קורפוס כמבוקש בראש העתירה, ולאחר קבלת תשובת המשיבים, להטיל עליהם את הוצאות המשפט ושכר טרחת עו"ד.

ירושלים, 28 ביולי 2014

דניאל שנהר, עו"ד
ב"כ העותרים

(ת.ש. 83748)